

списание
за философия,
хуманитаристика
и социални науки

алтера академика

София 2009

година III кн. 1(9) пролет 2009

с ъ г ъ р ж а н и е

с о н т е н т с

**ЛИТЕРАТУРНИ
КАРТОГРАФИРАНИЯ****LITERARY MAPPINGS**

Ангел Игов Дикенсовият парадокс	7	Angel Igov The Dickensian Paradox
Александра Антонова Пародията – аспекти на творчестото разрушаване у Чавдар Мутафов	20	Alexandra Antonova The Work of Parody in Chavdar Mutafov's Texts
Димана Иванова За трите Сафо – стилизации на хомосексуалното в поезията на модернизма	29	Dimana Ivanova On three poems „Sappho“
Йордан Люцканов Лица – знамения на времето, и лица, белязани от него: въведение в символиката на един роман	35	Yordan Lutzkanov Faces-Omens of Time and Faces Marked by Time: Introduction into a Novel's Symbolics
Галин Тиханов Роберт Музил в градината на консерватизма	55	Galin Tihanov Robert Musil in the Garden of Conservatism
Кимура Саеко Желанието на жените за друг Отвъден свят – образността на <i>Тосоцу-тен оджо</i> в средновековна Япония	89	Kimura Saeko Women's Desire for Another Land – The Imagery of <i>Tosotsu-ten ōjō</i> in Medieval Japan
ОТВЪД ПРОСВЕЩЕНИЕТО		BEYOND THE ENLIGHTENMENT
Имануел Кант Opus postumum (откъси)	112	Immanuel Kant Opus postumum (excerpts)
Димитър Цацов Критическата философска школа Фриз–Нелсон–Торбов	121	Dimitar Tsatsov The Critical Philosophical School Fries – Nelson – Torbov

Пламен Анто	137	Plamen Antov
Русо – Троянският кон на Просвещението. Природа и принуда		Rousseau – le Cheval troyen des Lumières. Nature et répression

ТЕЗА	THESES
-------------	---------------

Тодор Тодоров	151	Todor Todorov
Божественото насилие. Няколко липсващи прочита		Divine violence. A missing reading

Милена Александрова	159	Milena Alexandrova
Насилие и идентичност. Идентичност чрез насилие		Violence and identity. Identity through violence

Емилия Карабоева	165	Emilia Karaboeva
Българският уличен некролог (или за дебата върху традиционализма и модерността)		The Bulgarian Obituary, or the Debate on Traditionalism and Modernity

РЕЦЕНЗИИ	BOOK REVIEWS
-----------------	---------------------

Невена Панова	191	Nevena Panova
Граници на полиса, граници на култа, граници на метода (Франсоа дьо Полиняк, <i>Раждането на гръцкия град.</i> <i>Култове, пространство и</i> <i>общество VIII-VII в. пр.Хр.</i> , прев. В. Атанасова, София: НБУ, 2009)		The Limits of the Polis, the Limits of the Cult, the Limits of the Method (François de Polignac, <i>La Naissance de la cité grecque. Cultes, espace et société, VIIIe-VIIe siècles avant J.-C.</i> , trad. V. Atanassova, Sofia: NBU, 2009)

РЕЗЮМЕТА	196	ABSTRACTS
-----------------	------------	------------------

Съдържание	201	Contents
на алтера академика 2008		of altera academica 2008

Ангел Изоб ДИКЕНСОВИЯТ ПАРАДОКС

Статията „Дикенсовият парадокс“ изследва привидното несъответствие между базовата Дикенсова представа за града като непознаваем лабиринт, обиталище на различното и заплашителното, и репортажно-картографската прецизност, насочена към описанието и приближаването на този град. Тази именно оптична особеност, че градът трябва да бъде най-напред отдалечен, остраничен, за да може след това да бъде направен познаваем, статията нарича „дикенсов парадокс“. Основанието на този метод се проследява в традиционно антиурбанистичната нагласа в английската култура и на фона на социалната история на Лондон по време на Индустриалната революция. В анализи на конкретни пасажи от романите „Оливър Туист“ и „Студеният дом“ се демонстрира как работи „дикенсовият парадокс“ на ниво текст.

Александра Антонова **ПАРОДИЯТА – АСПЕКТИ НА ТВОРЧЕСКОТО** **РАЗРУШАВАНЕ У ЧАВДАР МУТАФОВ**

Статията е изградена върху убеждението, че авангардният автор е пародиращ автор, а авангардната поетика е поетика от деструкцията. Чавдар Мутафов създава декоративна тъкан, едновременно пародираща и автопародираща се. Декоративният стил се създава върху изразния синтез, като пародира езика на няколко нива: езика на изкуствата (словесна пародия), езика на културите (културна пародия), езика на стиловете (стилова пародия). Пародиен по своя характер, декоративният стил на Мутафов подиграва изразните възможности на словото посредством синтеза на изкуствата. Но синтезът е също пародиран – той остава възможен само като техническо, фактическо съполагане. Статията проследява и други нива, редом с езика, на които се развива пародията в декоративната Чавдар-Мутафова творба – това са героят и сюжетът. Традиционният герой е пародиран посредством обезличаването; Мутафов създава няколко основни групи обезличени декоративни герои: герои кукли, герои идеи, герои размисъл. Третият похват на обезличаване – посредством превръщането на сюжета в изживяване на размисъла – разкрива взаимно пародиращата функция на героя и сюжета. Сюжетът се създава в натрапливия опит на героя да анализира себе си.

Димана Иванова **ЗА ТРИТЕ САФО – СТИЛИЗАЦИИ** **НА ХОМОСЕСУАЛНОТО В ПОЕЗИЯТА** **НА МОДЕРНИЗМА**

Настоящият текст е литературнокомпаративистично изследване на три стихотворения на поети модернисти със заглавието „Сафо“ – на чешкия декадент Иржи Карасек за Лвовиц, на Пейо Яворов и Пол Верлен. Текстът се опитва да осмисли стилизациите на хомосексуалното на лирическия субект в стихотворенията и по-точно стилизацията в женската фигура на Сафо. Стилизиациите са разгледани като успешни в различна степен, като най-успешна е видяна стилизацията на субекта в стихотворението на Иржи Карасек за Лвовиц, по-малко автентична – тази на лирическия говорител в творбата на П. К. Яворов и отсъстваща, но заменена от конструирането просто на символ – в произведението на символиста Пол Верлен. Интертекстуалността в текста е проследена на няколко нива – както в сравнението на трите стихотворения, така и в сближаването на литература с изобразително изкуство (естетиката на сецесионния стил например) и психоанализа (теорията на Зигмунд Фройд за тълкуване на сънищата и др.).

Галин Туханов РОБЕРТ МУЗИЛ В ГРАДИНАТА НА КОНСЕРВАТИЗМА

Това есе е изследване на някои незабелязвани по-рано консервативни подтекстове в работата на Музил, главно в *Der Mann ohne Eigenschaften*. В първата част разглеждам доказателствата за влиянието на немския консерватизъм върху Музил, фокусирайки се след това върху усвояването и модифицирането на някои ключови консервативни идеи в романа му. Обръщам се към неизяснения конфликт между културата и цивилизацията, представен в творбата на Музил, както и към неуспешните опити на Арнхайм да помири тези две сфери. Междуременно коментирам въпроса за антисемитизма и начина, по който Музил се справя с него в романа. Освен това анализирам повтарящия се мотив за решението и целостта, имащи значение за конструирането на фигурите едновременно на Арнхайм и на Удрих. Проследявам ангажираността на Музил с тези две идеи с безспорно консервативен произход и предлагам интерпретация на тези мотиви, която разкрива незабелязани досега алюзии, връзки и подтекстове. Тази интерпретативна работа е подпомогната и съпроводена с различни по дължина екскурси по повод на връзката с Карл Шмит, Валтер Ратенау, Вернер Зомбарт и Отмар Шпан, необходими за разбирането на работата на Музил като писател и мислител в *Der Mann ohne Eigenschaften*.

Кимура Саеко

ЖЕЛАНИЕТО НА ЖЕНИТЕ ЗА ДРУГ ОТВЪДЕН СВЯТ – ОБРАЗНОСТТА НА ТОСОЦУ-ТЕН ОДЖО В СРЕДНОВЕКОВНА ЯПОНИЯ

Настоящият текст цели да посочи как и поради каква причина в един конкретен момент в дворецките среди на средновековна Япония възникват необичайни представи за възнесение на жените в небесата Тушита (Тосоцу-тен оджо), като за целта ще бъде анализирана пресечната точка на два източника: една картина и един разказ. Аз се съсредоточавам върху изображението на Фуген и десетте дъщери на ракиаса (Фуген-джу-расецу-ньо) и по-специално върху една картина от частната колекция на фамилията Хинохара. Тази картина, която представя съвместно будисткото божество Фуген и десетте дъщери на ракиаса, е оригинална японска картина, появила се в края на периода Хейан. Версията на Хинохара е особена с това, че десетте дъщери на ракиаса са представени в японско облекло и са изобразени по подобие на жените от илюстрираните повествователни свитъци (моногатари е-маки). Тъй като този образ не може да бъде открит в каноничните будистки текстове, за тълкуването му използвам един средновековен японски разказ, наречен „Уагами ни тадору химегими“ („Принцесата, която търсела себе си“). Един известен епизод от пети том на „Лотосовата сутра“ (Хоккекьо) описва как едно драконово момиче успява да постигне статуса на Буда, поради което епизодът е сочен като важно указание как жените могат да постигнат спасение. В същия епизод обаче се твърди, че жените никога не могат да постигнат статуса на Буда, тъй като пред тях стоят пет специфични препятствия. Ето защо драконовото момиче трябвало да се превърне в мъж, за да постигне целта си. Разказът за „Принцесата, която търсела себе си“, от друга страна, ясно показва, че в търсенето на спасение поне някои жени от двореца са се обръщали не към пета, а към осма глава от „Лотосовата сутра“. С това дворецовият разказ избягва парадокса на женското спасение, като превръща небесата Тушита в един алтернативен отвъден свят, където жените ще могат да се прераждат като жени, а не като мъже.

Имануел Кант OPUS POSTUMUM (ОТКЪСИ)

[Първи конволут]

Трансценденталната философия е възплъщението на принципите на разума, които а priori намират своя завършек в една система (тя се полага в една схема като формалното на познанието, докато материалното на познанието просто пълно представя формите, изхождайки от тези принципи).

На трансценденталното се противопоставя емпиричното, което от своя страна се занимава само с отделните елементи на нагледа.

Висшата същност съществува: тя е тази, която знае всичко. Тя е тази, която желае цялото благо.

Безкрайното в пространството и във времето; обаче не безкрайното пространство и безкрайното време.

Трансценденталната философия е антиципацията на двете в идеята – съществува един Бог.

Един Бог съществува именно в идеята на морално-практическия разум, която идея се превръща в постоянна перспектива и в ръководство за действията според един принцип, подобно на Зороастър.

Световното пространство се мисли като всеобщата основа на телесния свят и следователно като нещо траещо в себе си, макар и празно.

Зороастър: той обединява идеала на физическия и същевременно на морално-практическия разум в едно сетиво//обект.

Трансценденталната философия: тя не ни дава никакво ръководство относно хипотезата за съществуването на Бог, защото това понятие е *преизобилно*.

Ние се занимаваме с това понятие, обаче когато то не се постулира като дух на универсума, то никаква трансцендентална философия не е възможна. Например при употребата на лекарства не схващането за честото повто-

Димитър Цацов
КРИТИЧЕСКАТА ФИЛОСОФСКА ШКОЛА
ФРИЗ–НЕЛСОН–ТОРБОВ
(ПО СЛУЧАЙ 110-ГОДИШНИНАТА ОТ РОЖДЕНИЕТО
НА ЦЕКО ТОРБОВ)

Във философския 20. век съществува обособена школа, характерна със значително българско присъствие. Тя е основана на много специфично тълкуване на Кантовата трансцендентална система, разработено от Ф. Фриз (1773-1844) и Л. Нелсон (1882-1927). Впечатляваща е невероятната консистентност, с която Ц. Торбов следва традицията на тази школа: от 1925, когато е асистент на Нелсон, до смъртта си през 1987 всичките му изследвания са били извършвани в съгласие с принципите и идеите на школата. Именно тази мисловна насока е дала тласък на интензивното развитие на кантианизма в България от 60-те години на 20. век до днес.

Пламен АнтоВ

РУСО – ТРОЯНСКИЯТ КОН НА ПРОСВЕЩЕНИЕТО. ПРИРОДА И ПРИНУДА

Текстът търси ключовото място на Русо в големия сюжет на Модерността, в онзи негов аспект, съгласно който тя ще се разгъва през XIX и XX век. Изследвана е ролята на Русо за двойния ѝ характер, за нейното установяване като същностно апоретична кауза. Русо е онзи, който в един исторически продуктивен план дехомогенизира картезианския модел на Модерността, като проблематизира вътрешно, в неговите собствени параметри, чрез понятието за Природата като изгубена и притежаваща поради това една идеална и ретро-ситуирана ценност, която трябва наново да бъде придобита от големия педагогически проект на Просвещението. Ценност, която прогресивно ще бъде интраментализирана (интериоризирана?) и пред-ситуирана в посока от рационалното към ирационалното. С това собственият етос на Модерността е фатално и завинаги разделен на две: в самото сърце на рационалисткия императив е имплантирана идеята за собствения му „друг“ като негов елемент, който не просто му е иманентен, а го конституира. От този момент именно мечтата за изгубената ценност на Природата ще се наложи като самата същност на Културата; вътешния телос на Просвещението е романтичното. Изследва се конкретният исторически процес на разгъване на тази апория през двата следващи века посредством романтичното и постромантичното изкуство на модернизма – раждането на романтичната сетивност и изкуство едновременно като естетическа рефлексия на буржоазния позитивизъм и прагматизъм, на етатистката идея за „обществен договор“, и като тяхно радикално отричане, като свободна територия на „вътрешната“ природа на Аза.

Тодор П. Тодоров БОЖЕСТВЕННОТО НАСИЛИЕ. НЯКОЛКО ЛИПСВАЦИ ПРОЧИТА¹

Текстът тръгва от предложеното от Валтер Бенямин понятие за „божествено насилие“, като предлага няколко възможни перспективи за неговото разбиране. Божественото насилие просто изличава, без да полага определена цел, то е чисто унищожително, но в името на живия – това, което Жижек нарича „ексцеса на живота“. Според Славой Жижек в своето проявление това насилие е резистентно на интерпретация. Тъкмо прочитът на Жижек обаче изисква още един, липсващ прочит – този, който тръгва от Лакан, чиито понятия дават нова рамка и контекст за разбирането на божественото насилие. Божественото насилие извършва пробив и разрушава символния ред. Лудостта, екстазът, новият език и нещастното съзнание са някои от неговите феномени.

Милена Александрова **НАСИЛИЕ И ИДЕНТИЧНОСТ.** **ИДЕНТИЧНОСТ ЧРЕЗ НАСИЛИЕ**

Текстът поставя тезата, че в рамките на съвременната западна секуларна ситуация един от изворите на идентичност би могло да бъде символното насилие над Другия и опитът за неговото тотално изтласкване от легитимирания дискурс. Кризата в колективната идентичност поражда тенденцията към търсене и фиксиране на определен Друг, който следва да се възприема като изцяло външен на споделеното от общността социално пространство. Рамка на изследването са два откъса от „Постмодерната етика“ на Зигмунт Бауман и „Консумистически манифест“ на Норберт Болиц.

Невена Панова

ГРАНИЦИ НА ПОЛИСА, ГРАНИЦИ НА КУЛТА, ГРАНИЦИ НА МЕТОДА

Франсоа гоь Полиняк, *Раждането на гръцкия град. Култове, пространство и общество VIII-VII в. пр. Хр.*, прев. Весела Атанасова, ред. Георги Гочев, Владимир Маринов, София: НБУ, 2009

Едно възможно начално впечатление при запознаване с изследването на Франсоа гоь Полиняк (впечатление, което не ни напуска и нататък, но текстът е определено много по-богат от него) е, че то предлага не само наблюдения по даден феномен – оформянето на гръцкия полис, пряко обвързано с религиозния живот, – но и едно преосмисляне на отношението ни към античните свидетелства като цяло и към въпроса дали всеки материален паметник или всеки античен текст може да ни бъде полезен като извор по всяка тема, която засяга. Този въпрос е особено релевантен за „силни автори“ като Аристотел, които обаче, макар и също част от гръцкото наследство, са все пак достатъчно отдалечени от изследвания проблем, в случая – раждането на града през епохата на архаиката. В тясна връзка с оспорването на значимостта на Аристотеловото свидетелство някак с лекота се отмества стандартният за повечето изследвания на периода „атиоцентризъм“, нека го наречем така. Представя ни се един много по-цялостен, макар и по-разпокъсан географски гръцки свят. Своеобразно пътуване-обикаляне-опознаване-оцелостяване на този свят и неговите култове е книгата на Полиняк. Донякъде затова проблемът за границата, за различните типове граници (реални, символични, ритуални) и за граничното по принцип е така ключов за изследването: в буквален план се разглеждат особеностите на култовите места като по-особена територия в рамките на даден полис или в близост до него, но се отграничават и разликите в системата на култовете в отделните райони на Гърция, а и самият феномен на формирането на полиса е представен като граничен, като стоящ на границата на и зависим от разнообразни процеси и тенденции, и още – свикнали сме да го възприемаме като свързан с определена епоха, но разбираме, че ситуацията е крайно разнообразна в различните градове и че процесът е поетапен, а така са разместени и грани-

ците на самия процес. Нека обобщим: да, понятието граница е действително ключово за изследването, и то не само защото става дума за границите и очертанятията на града, за светилищата по границата (и за тези от центъра), но и понеже редица аспекти на изследваната проблематика – значението на култа за полеогенезата – се представят като гранични, което е естествено и не трябва да се забравя, когато се наблюдава процес на промяна, формиране, развитие.

Грагът се разглежда именно през уточняването и утвърждането на границите му, за което особена роля са играли крайградските, погранични светилища като едни хем периферни, хем централни при полеогенезата култови места, затова им е отделено сериозно, дори основно място в книгата, въпреки че реално става дума за извънградска територия, тъй като именно през нея се разпознава степенята на оформеност на новия граждански колектив.

Книгата представя първо една специализирана частна проблематика, но доста страници са посветени и на препоръчителната универсална методология за изследване на старогръцката култура. Действително текстът постоянно влиза в дискусия с различни методи или отделни резултати от един „по-археологически“ поглед към обекта на изследването, дори да не ги оспорва директно. Тук има излизане извън границите на науката археология, макар сякаш да се предлага една специфична „археология на култа“, като търпеливо се обяснява например кое струпване на определен тип вотивни дарове може да се тълкува с оглед на икономическото забогатяване през съответния период и т.н. В голяма част от случаите наистина се коментират данните от археологически разкопки, които са основните свидетелства за развитието на отделните светилища, но методологията на самия Полиняк определено също е някак гранична и/или интердисциплинарна. И е методология, която може да се прилага наистина универсално; затова е така впечатляващ и ползотворен този теоретизиращ метода фон на цялото изследване. Това става явно в посоката, характерна за Центъра за изследване на гревните общества „Луи Жерне“, част от чийто екип е Полиняк. Представената теоретична рамка може, разбира се, да бъде прилагана, ако разсъждаваме в по-обща перспектива, и към други антични проблематики. От друга страна, предложеният подход може да бъде прилаган и към други периоди и феномени на гръцката културна история, в които са отразени отделни процеси, характерни и за ранното формиране на града. Така може да се задълбочи доказването на културната, социална и политическа роля на по-малките и по-големите (и повече на първите, гранични в няколко аспекта) светилища, както проф. Полиняк показва и в основната си лекция („Нови гранични култове и гранични пространства в Атина през V в. пр. Хр.“) по време на посещението си в София като гост на НБУ през май 2009 година. Затова въпросът сега е доколко ние ще можем да се възползваме от методологията, погледа и подхода, предложени в книгата –

дали те някак ще повлияят не само на тясно специализираното размисляне на българските изследователи на периода, но и на някои образователни практики и курсове, отвъд библиографските справки в края на учебните програми.

Освен това изследването предлага не само едно пренасочване на методологията като цяло (и постоянно питане доколко въз основа на количествените данни за находките от даден тип могат да се правят успешно и изводи за определена социална или ритуална функция на съответните находки), но и преосмисляне на ключови понятия. Едно от тези понятия, разбира се, е основният работен термин „полис“, като тук най-важно изглежда съотнасянето му с понятието за политическо. Полисното е представено като аспект на политическото, но и обратното е вярно: политическият мотив е само една от страните на формиране на полиса, а ние сме свикнали сякаш механично да приемаме госта пълната припокритост на двете понятия, тръгвайки от етимологическата им близост, при което полисът именува политическото като цяло.

Предлага се още преосмисляне на представата за свещено в разглеждания контекст. Загълбочено се разнищват и гонякъде се рушат традиционните съгържания на понятия като „Тъмни векове“ (а в опита да се излезе извън ограничаваща представа за периода като действително тъмен, непосредствено следващият го е назван в заключението на книгата, естествено условно, „Гръцки Ренесанс“), „колонизация“, „общност“ и т.н.

Разчупено е също гледището, което традиционно приписва на Атина централната позиция в изследванията върху периода (и изобщо върху гръцката класика), както бе вече посочено. Разбира се, това става не чрез невъзможното директно отричане на ролята на Атина, а по-скоро чрез придаването на този град на по-различна роля, чрез едно преформулиране на неговата централност. Значимостта му за цялата гръцка цивилизация е несъмнено, но поне при търсенето на модел за описание на процесите, формирали полиса, не може автоматично отново Атина да бъде този модел, защото атинската ситуация не представя общия случай. При Атина сякаш става дума по-скоро за вътрешна центричност, за ориентация, включително в култовия живот, по посока на центъра, а не от центъра към периферията. Това именно прави Атина, града с име на основното, централно божество-покровител, различен полис. А и да не забравяме, че въпросът с автохтонността и континуитета тук наистина е по-ясен. Затова атинският модел не може да бъде използван като универсален, защото на много други места ориентацията е различна: ако използваме един гребен, но показателен пример от приложените от Полиняк, празничните шествия тръгват от акропола и се движат към някое извънградско светилище, докато в Атина всеки важен общоградски ритуал е ориентиран към и свършва на акропола. И за да бъде по-пълна картината на полеогенезата (и на култовия аспект в нея), трябва да има опит за пред-

ставяне и на това разнообразие. Тоест при двукрата реторически въпроси „Атина – град модел? Или по-скоро град изключение?“ (с. 148) положителният отговор е сякаш наистина за втория.

Специално внимание е отделено на положението в света на колониите – и отново, както се случва в отделните глави на книгата, посветените на темата страници могат да се четат и като универсално кратко въведение в тази по-частна проблематика, защото я преосмислят цялостно и така обясняват основните ѝ принципни положения. В случая формирането на полиса се оказва значимо също за активизиране на колонизацията – всъщност отново се говори за двустранен процес, защото и колонизацията е повлияла и ускорила формирането на полиса: задачата на колонистите е изисквала определена по-ясно очертана социална рамка (на града метрополия), в която те да действат на новата територия, и така именно самата колонизация е съдействала за създаването на такава рамка на полиса.

И в тази част от изследването доста централен остава въпросът за границите, защото тук имаме първо очертаването и отграничаването на новото полисно място и явно най-дискусионен все още остава проблемът дали това изясняване на територията на новата колония (и съответно на нейните култови места) е било съпроводено с по-слабо или с по-силно налагане на гръцкия момент върху местния, включително – отново – и в религиозен план. Говори се както за реалните граници на територията, така и за социалните граници на новата общност и на нейните култови практики, като засегнат, разбира се, е и въпросът за властта и обвързаността му с организирането на култа от страна на водачите на колонистите (като своеобразна именно властова позиция при формирането на общността). А търсенето на границите на съдържанието на понятието „гражданин“ също е включено в изследването и произвежда един от основните му изводи: предлага се терминът „култово гражданство“ и така особено успешно може да се покаже доколко грижата за култовия живот, включително въвеждането на нови или издигането на конкретни стари култове, е носело една специфична и от изключителна важност за формирането на полиса сплотеност на новата общност, а покрай това, разбира се, е носело и властови ресурс.

Последната част на изследването е свързана с ролята на култа към героите в историята на формирането на полиса. Тук се добива впечатлението за кръговост на текста – хем обобщаване на досегашните изводи и методологически похвати, хем закръгляне на основната тема чрез отговора на въпроса в какви граници (включително времеви) се простира формирането на даден полис – то завършва явно едва когато е възможно рефлектиране върху собственото начало. Разглеждат се както култовете към по-древни владетели на съответната територия, така и към основателите на новия град, защото „и едните, и другите допринасят за политическото устройване на

града, чийто краен образ бива завършен от откриването на неговия митичен основател“ (с. 235).

За тази книга е някак трудно да кажем накрая, че очакваме следващите разработки на автора ò по темата, защото самият Полинък приема изследването си за завършено и превърнало се вече в класическо. То предлага действително много нови посоки на изследване на класическия свят и настоява за тяхното бъдещо прилагане, но само по себе си е напълно оформено, въпреки очакваната поява на нови свидетелства за проучвания феномен. И в авторските предговори (включително в специално написания за българския превод), и в увода на Клод Мосе са очертани разликите между първото издание от 1984 г. и второто от 1996 г. – разлики, на които не се спряхме тук, защото на български е представено само второто издание. Очевидно е, че не можем с появяващите се понякога добри и важни преводни издания като представеното тук (за което неговият екип трябва да бъде искрено поздравен) да наваксаме изведнъж пропуснатите сериозни дебати по сериозни изследователски проблеми, но наистина е добре да се възползваме от това, което вече имаме, за да се поразмислим над собствените си методологии и да проведем някои нови дискусии в нашата среда, при които културната и политическа история на античния свят би могла да стане реално по-интердисциплинарна, по-проницаема и по-проникновена.

ABSTRACTS

Angel Igov

The Dickensian Paradox

The article *The Dickensian Paradox* studies the apparent discrepancy between a base Dickensian concept of a city being an unknowable labyrinth inhabited by difference and threat, and the reporter-like and cartographer-like preciseness employed to depict and bring closer that same city. This optical peculiarity where the city has to be distanced and defamiliarized at first in order to be then rendered knowable is called in the article *Dickensian paradox*. The foundations of this method are followed in the traditional anti-urban mentality of English culture and against the social history of London during the Industrial Revolution. The working of the *Dickensian paradox* on the level of text is demonstrated in case analyses of passages from the novels *Oliver Twist* and *Bleak House*.

Alexandra Antonova

The Work of Parody in Chavdar Mutafov's Texts

The paper is based on the conviction that the avant-garde artist is a parodying artist and his poetics is a destructive one. Chavdar Mutafov creates the decorative texture of his stories as parodying and self-parodying at the same time. The decorative style is built upon the synthesis of expression by parodying the language on several levels: the language of art (linguistic parody), the language of culture (cultural parody), and the language of different styles (style parody). Mutafov's decorative style, being parody, mocks the language expressive powers through the synthesis of the arts. But this synthesis in its turn is also an object of parody – it is possible only as a purely mechanical juxtaposition of incompatible elements. The paper traces other levels of parody as well, namely that of the character, and that of the plot. The traditional character is depersonalized, and one can discern three types of depersonalized characters: characters-marionettes, characters-ideas, and characters-reflections. The third type turns the plot into an experience of the reflection and thus reveals the mutual parodying of the character and the plot, the plot being created in the obsessive efforts of the character to analyze himself.

Dimana Ivanova

On three "Sappho" poems

This text is a comparative study focusing on three poems in literary modernism, named "Sappho". The author of the first one is Czech decadent Jiri Karasek ze Lvovic; of the second

one, Bulgarian modernist Peyo Yavorov; and of the last one, French symbolist Paul Verlaine. The text explores the stylizations of homosexuality by the lyrical subject of these poems and, more precisely, its stylization through the feminine figure of Sappho. The stylization is considered to be successful in the poem by Jiri Karasek ze Lvovic; less authentic in the poem by Peyo Yavorov; and replaced by mere symbolization in the poem by Paul Verlaine. Intertextuality is investigated on many levels – not only in the comparability of the three stylizations of the lesbian figure, but also in comparing their connection to modernist art (the aesthetics of secessionist style) and psychoanalysis (dream theories by Sigmund Freud). The text is primarily a literary study – it does not explain the stylizations of the literary subject through gender studies, relying, rather, on literary criticism and, more specifically, on the theories of Czech Modernism historians Lubos Merhaut and Hana Bednarikova.

Yordan Lutzkanov

Faces-Omens of Time and Faces Marked by Time: Introduction into a Novel's Symbolics

The paper deals with Dmitry Merezhkovsky's novel *Julian the Apostate*. It investigates the novel's opening passages in terms of their potential *to be an iconic designation* of the novel's structural and symbolic whole (or *to be perceived as such*). I consider the text of this novel to be a specimen of poetics, which intermingles pre-modern "rhetorical rationalism" and 20th century modernism (symbolism proper), the first component being under closer inspection here. Besides, the infiltration of ancient mythology and of philosophy of history issues in the novel has also been investigated.

Galin Tihanov

Robert Musil in the Garden of Conservatism

This essay is a study of some previously unheeded conservative subtexts in Musil's work, mainly in *Der Mann ohne Eigenschaften*. In the first section I review the evidence for Musil's exposure to German conservatism, focusing afterward on the appropriation and modification of some key conservative ideas in his novel. I address the residual conflict between culture and civilization staged in Musil's narrative, as well as Arnheim's failed attempts to reconcile these two realms. In the process, I discuss the question of anti-Semitism and the way Musil deals with it in his novel. Furthermore, I analyze the recurring motifs of decision and wholeness, relevant for the construction of both Arnheim's and Ulrich's figures. I trace Musil's engagement with these two ideas of indisputably conservative provenance and offer a reading of these motifs that uncovers unnoticed allusions, references, and subtexts. This interpretative work is assisted and accompanied by

excurses of varying length into the relevance of Carl Schmitt, Walther Rathenau, Werner Sombart, and Othmar Spann for understanding Musil's work as a writer and thinker in *Der Mann ohne Eigenschaften*.

Kimura Saeko

Women's Desire for Another Land – The Imagery of *Tosotsu-ten ōjō* in Medieval Japan

This paper intends to suggest how and for what reasons an unusual women's *Tosotsu-ten ōjō* (or the ascension to Tusita heaven) was imagined at one point in time in court circles in medieval Japan, by analyzing the intersection of two sources: a picture and a story. I will focus on the image of *Fugen-jū-rasetsu-nyo* (or Fugen and the ten *rākshasa* daughters), and the way it is represented on a picture from the private collection of the Hinohara family. This image, which combines the Buddhist deity Fugen and the ten *rākshasa* daughters, is original to Japan and emerged in the late Heian period. The Hinohara version of the image is particularly unusual in that the ten *rākshasa* daughters wear Japanese clothes and are represented as court women similar to those found in illustrated narrative scrolls (*monogatari e-maki*). Since this image cannot be found in canonical Buddhist texts, I will instead rely on a Japanese medieval court story called *Wagami ni tadoru himegimi* (or *The Princess in Search of Herself*) in order to explain it. A well-known section of volume five of *The Lotus Sutra* (*Hokkekyō*) describes a dragon girl's ability to achieve Buddhahood, and is thus regarded as an important indication of the possibility for women's salvation. But this same section also states that women never attain Buddhahood as they are because they possess five inherent obstacles. The dragon girl had to be turn into a man for that achievement. However, the story of *The Princess in Search of Herself* clearly indicates that at least some court women looked to volume eight of *The Lotus Sutra* instead of volume five for their salvation. The court story avoids the paradox of women's salvation by adopting the Tusita heaven as another land for the rebirth of women as women.

Dimitar Tsatsov

The Critical Philosophical School Fries – Nelson – Torbov (On the Occasion of the 110th Anniversary of Tseko Torbov)

In the philosophical 20th century a distinctive school exists, characterized by a considerable Bulgarian presence. It is based on a very specific interpretation of the Kantian transcendental system, elaborated by J. F. Fries (1773 – 1844) and L. Nelson (1882 – 1927). Ts. Torbov is remarkable for his incredible consistency in following the tradition of this school: from 1925, when he was Nelson's assistant, until his death in 1987, all his research was conducted in compliance with the principles and ideas of this school. It is exactly this line of thought,

which gives momentum to the intensive development of Kantianism in Bulgaria from the 60ies of the 20th century until today.

Plamen Antov

Rousseau – le Cheval troyen des Lumières. Nature et répression

L'essai cherche la place clef de Rousseau dans le gros sujet cardinal de la Modernité, dans cet aspect dont elle se déploiera au cours des XIX et XX siècles. On est examiné le rôle de Rousseau pour son double caractère, sa instauration comme *une cause essentiellement aporétique*.

C'est Rousseau qui, dans un plan *historiquement productif*, déhomogénéise le modèle cartésien de la Modernité, en le confrontant *dedans*, dans ses propres paramètres, par le concept de la Nature en tant que perdue et pour cela une valeur idéale et rétroituée qui doit être acquise de nouveau par le grand projet pédagogique des Lumières. Une valeur qui sera progressivement intramentalisée (intériorisée ?) et présituée en direction de l'arationnel vers l'irrationnel.

Avec cela le propre éthos de la Modernité est fatalement et pour toujours coupé en deux: dans le cœur même de l'impératif rationaliste est implantée l'idée de son propre "autre" comme un élément de lui non pas seulement immanent, mais aussi *constitutif*. C'est justement le rêve de la valeur perdue de la Nature qui désormais s'imposera comme l'essence même de la Culture; le télös intérieur des Lumières est le romantique.

On est examiné le procès historique concret de déploiement de cette aporie pendant les deux siècles suivants au moyen de l'art romantique et post-romantique du modernisme – la naissance de la sensibilité romantique et l'art romantique à la fois comme une réflexion esthétique du positivisme et pragmatisme bourgeois, de l'idée étatiste comme un "contrat social" et comme leur négation radicale, comme une territoire libre de la *nature "intérieure"* du Moi.

Todor Todorov

Divine violence. A missing reading

The text focuses on the notion of "divine violence" suggested by Walter Benjamin and offers some possible perspectives for its understanding. Divine violence simply wipes out without posing any purpose; it is purely destructive but in the name of the living – what Žižek calls "the excess of life". According to Slavoj Žižek this violence is resistant to interpretation in its manifestation. Reading Žižek nevertheless requires another, missing reading – one focusing on Lacan, whose notions give a new framework and context for the understanding of divine violence. Divine violence is a break-through and a destruction of the symbolic order. Madness, ecstasy, a new language and the unhappy consciousness are some of its phenomena.

Milena Alexandrova

Violence and identity. Identity through violence

The text claims that within the contemporary secular situation of the West one of the sources of identity is the symbolic violence on The Other and the attempt to push him completely out of the legitimating discourse. The collective identity crisis has as a result the tendency to search for and to fix a certain Other that ought to be perceived as completely external to the social space shared by the community. The framework of the paper is provided by two excerpts: one from Zygmunt Bauman's *Postmodern Ethics*, and the second one from Norbert Bolz's *Consumerist Manifesto*.

Emilia Karaboeva

The Bulgarian Obituary, or the Debate on Traditionalism and Modernity

This article represents an attempt to problematise the Bulgarian attitude towards street posted necrologs. It draws on popular internet debates on death posters, which pose questions like: Is it appropriate to post posthumous placards on the streets? Is it appropriate and ethical to express pain and feelings in public places? Are necrologs a form of respect or a form of hypocrisy, of concealing social and psychological problems? What side of Bulgarian mentality is revealed by the necrologs?

The questions themselves and the way they are answered lead to the conclusion that, as a whole, the contemporary attitude towards necrologs is rather contradictory. Posting death announcements is considered to be an authentic Bulgarian tradition expressing specific national values and value attitudes; a "national" characteristic. At the same time, posthumous posters are defined as "barbarian", "primitive", "ugly", and "dirty". Thus, barbarity and backwardness turn out to be characteristics of the Bulgarian mentality rather than of the necrologs.

The deeper problems of our own identity vis-à-vis contemporary European values, perceived as "modern", are revealed through the necrologs debate, which makes clear that "modernity", "European", "life", and "discretion" are a synonymous chain opposed to "backwardness", "Balkan (Bulgarian)", "death", and "exposing intimate feelings". The debate about necrologs is a debate about our new identity.

Съдържание на алтера академика 2008

Година II, кн. 1(5), пролет 2008

Литературни разговори

Радосвет Коларов – Творба и творчество: интра/интертекстуалност (с.7-18)

Ричард Сколар – Френски връзки: *Je-Ne-Sais-Quoi* при Монтен и Шекспир (с.19-39)

Йордан Люцканов – Николай Гумильов и стихотворението му „Молитвата на майсторите“ (с.40-50)

Естетически опити

Огнян Касабов – Изкуството и огледалото на философията. Рефлексия, тъждество и система у Шелинг, 1800-1805 г. (с.51-66)

Правда Спасова – Readymades, мустакатата Мона Лиза и *И Дзин* като компютър (с.67-77)

Консумаризмът: фемнистки оптики

Ралица Георгиева – Екологичен феминизъм или екология и феминизъм (с.78-93)

Силвия Петрова – Патриархалният феминизъм: един лайфстайл модел на женственост (с.94-111)

Теза

Милена Кирова – Добри огради за лоши съседни: механизми за изграждане на националната идентичност в Еврейската Библия (112-133)

Димитър Денков – Към отговора на въпроса „Що е Просвещение?“ (с.134-177)

Рецензии

Владимир Градев – Звукът на тайнството. (Кристина Япова, *Музиката на горните сърца*, София: БАН, 2007).

Надежда П. Александрова – Европейското в нашето. Техники на поглъщането. (Татяна Стойчева, *Балкански идентичности и европейски хоризонти*. 1870-1912, София: Изток-Запад, 2007).

Стилиян Йотов – За латентните поуки от заниманието с Платон. (Hans Krämer, *Kritik der Hermeneutik. Interpretationsphilosophie und Realismus*, München: C.B. Beck Verlag, 2007)

Година II, кн. 2(6), лято 2008

Сто години от *Теменуги* на Дора Габе

Кремена Митева – Теменугите (с.7-15)

Камелия Спасова, Мария Калинова – Поемата „Лунатичка“ и двойниците в поетиката на Дора Габе (с.16-25)

Миглена Николчина – Морето и скалата: вариации на една тема у ранната и късната Дора Габе (с.26-35)

Неочакван Сократ

Ханс-Георг Гадамер – Един „сократически“ диалог (с.36-43)

Невена Панова – Socrates ridens? (с.44-54)

Грегъри Властос – Сократ и Виетнам (с.55-62)

Георги Илиев – Събитията *около* Сократ и Властос (с.63-69)

Теза

Ирена Кръстева – Желанието за гледане в митовете за Актеон и Нарцис (с.70-76)

Патрис Каниве – Европейското гражданство (с.77-90)

Димитри Гинев – Философстване в шведски контекст (с.91-99)

Владимир Теохаров – Надежда и отчаяние (с.100-106)

Димитър Вацов – Темпоралният обрат в понятието за истина? (с.107-129)

Рецензии

Тодор Христов – Социологическо просвещение (М. Кинг, К. Торнхил, *Никлас Луман за правото и политиката*, прев. Ина Димитрова, София: УИ „св. Климент Охридски“, 2008)

Димитър Божков – Предизвикателства на толерантността (Джон Лок, *Писмо за толерантността*, прев. Светослав Малинов, София: Сиела, 2008)

Момчил Христов – Власт и норми според Фуко (Stéphane Legrand, *Les normes chez Foucault*, Paris: PUF, 2007)

Година II, кн. 3(7), есен 2008

Критическата теория в тъмни времена. Уенди Браун

Георги Илиев – Отвъд толерантността и оскърблението: бъдещето на политическата теория (с.7-9)

Уенди Браун – Власт без логика без Маркс (с.10-38)

Уенди Браун – Накърнени привързаности (с.39-66)

Към археологията на социализма

Иван Еленков – Изследвания, преподавания и възпроизводство на организационно-управленски потенциал на културата в социалистическа България. Общи бележки по институционалния контекст на възникването и ранното им развитие (с.67-78)

Вера Стаевска – Метаморфозите на младежта в официалния дискурс на БКП – „Новия човек“ на българския комунистически проект като „строител“, „достойна смяна“ и „жизнерадостно дръзновен“ творец (с.79-135)

Ирина Жерьобкина – Тоталитарният феминизъм (с.136-158)

Теза

Мария Шнитер – Това, що го няма, не може да се брои (с.159-170)

Рецензии

Дарин Тенев – Изключително крехкото (Irena Kristeva, Pascal Quignard. *La fascination du fragmentaire*, Paris: L'Harmattan, 2008)

Година II, кн.4(8), зима 2008

Философска школа от Киото

Дарин Тенев – Където е нищото. Философската школа в Киото (с.7-18)

Нишида Китаро – Изоставеният проблем за съзнанието (с.19-26)

Мики Кийоши – Логика на въображението (Въведение, Първа глава „Мит“) (с.27-35)

Нишитани Кейджи – Пустотата и празнотата (1-5) (с.36-54)

Метемпсихози на теологическото

Владимир Раденков – Възможно ли е „мъртвият“ Бог на модерността да „възкръсне“ в държавата? (с.55-70)

Нонка Богомилова – Религията като „пределна загриженост“: Паул Тилих

Психоаналитични подстъпи

Валентин Виденов – Върху опитите за психоанализа на Ботевата поезия (с.89-95)

Албена Стамболова – Границите на един дискурсивен сеанс (с.96-102)

Петер Цанев – Художествената инициация и историческото възникване на арттерапията в контекста на аналитичната психология (с.103-109)

Теза

Георги Гочев – Разбирането за любовно благополучие в поезията на Сафо (с.110-119)

Олег Георгиев – Феноменът *Translatio studii* и латинското средновековие (с.120- 144)

Свилен Стефанов – Бележки върху ролята и значението на съвременния художник в България (с.145-155)

Рецензии

Камелия Спасова – Между плътната и жигосаната памет: философски опити за помирение (Калин Янакиев, *Философски опити върху самотата и надеждата*, София: Ориенталия, 2008)

Отец Петко Вълв – Няколко думи за *Философски опити върху самотата и надеждата* (Калин Янакиев, *Философски опити върху самотата и надеждата*, София: Ориенталия, 2008)

Владимир Градев – Изпитание на политическото (Карл Шмит, *Понятието за политическото*, прев. А.Лешков, София: УИ „Св.Климент Охридски“, 2008)